

DOWIEDZIEĆ SIĘ (729) *vb pf*

dowiedzieć się (725), **dowiedzieć** (4) dowiedzieć się : dowiedzieć *LibLeg* (49 : 2; 10/50, 59v), *HistRzym* (12 : 1; 31), *ActReg* (9 : 1; 121).

się (268), się (457).

o jasne; w formach fut (bez 3 pl), imp 1 i 3 sg -wie- (16), -wie- (6), -wi(e) (91); -wie- *OrzQuin* (2), *BiałKat*, *KochPs* (2), *KochPieś*, *ZawJeft*, *SarnStat* (2), *GosłCat* (2), -wie- *ForCnR* (2), -wie : -wie- *GrzepGeom* (1 : 2), *KochFr* (3 : 2), w formach imp 2 sg oraz pl -wiedz- (3), -wiedz (3), wi(e)dz- (10); -wiedz- *MurzNT*, *OrzQuin*, -wiedz- *Mącz*, *SarnStat*, -wiedz- : -wiedz- *GrzepGeom* (1 : 1); w pozostałych formach -wiedz- (36), -wi(e)dz (572); w końcowym -e wahania.

inf dowiedzieć się (96); -eć (8), -eć (4), -(e)ć (84); -eć *OpecŻyw*, *Oczko*, *OrzJan*, *SarnStat* (3), -eć : -eć *GrzepGeom* (2 : 4). ◇ fut 1 sg dowiem się (17); -ém (1) *KochPieś*, -em (2) *ForCnR*, *KochFr*, -(e)m (14). ◇ 2 sg dowiesz się (36); -ész (4), -esz (2), -(e)sz (30); -ész *BiałKat*, *KochFr*, *GosłCast*, -esz *ForCnR*, -ész : -esz *GrzepGeom* (1 : 1). ◇ 3 sg dowie się (39); -é (4) *OrzQuin*, *SarnStat* (2), *GosłCast*, -e (1) *KochFr*, -(e) (34). ◇ 1 pl dowiemy się (8); -émy (1) *ZawJeft*, -emy (1) *GrzepGeom*, -(e)my (6). ◇ 2 pl dowiecie się (8); -e (1), -(e) (7). ◇ 3 pl dowiedzą się (29). ◇ 1 du dowiewa się (1) *KochFr* 47. ◇ praet 1 sg m dowiedziałem się, -em, -m się dowiedział (12). ◇ 2 sg m dowiedział(e)ś się, -eś, -ś dowiedział (5). ◇ 3 sg m dowiedział się (196); -ął (184), -ał (4), -(a)ł (8). f dowiedziała się (18). n dowiedziało się (2). ◇ 1 pl dowiedzieli(s)my się (1) *BielKron*, (s)my się dowiedzieli (1) *ActReg*. ◇ 3 pl m pers dowiedzieli się (35). subst dowiedziały się (4). an dowiedzieli się (1). ◇ plusq 3 sg m był się dowiedział (1). ◇ imp 1 sg niech się dowiem (1). ◇ 2 sg dowiedz się (7); -é- (1), -e- (1), -(e)- (5); -é : e *GrzepGeom* (1 : 1). ◇ 3 sg niech(aj) się dowie (2). ◇ 1 pl dowiedzmy się (3). ◇ 2 pl dowiedzcie się (5). ◇ 3 pl niech się dowiedzą (1). ◇ con 1 sg m bych się dowiedział (2) *BierEz*, *BibRadz*, dowiedziałbym się, bym się dowiedział (3) *GroicPorz*, *Leop*, *WujNT*. ◇ 2 sg m byś się dowiedział (3). ◇ 3 sg m by się dowiedział (23). f by się dowiedziała (2). ◇ 1 pl m pers bychmy się dowiedzieli (4) *LibLeg* (2), *RejKup*, *RejPos*, byśmy się dowiedzieli (2) *OrzQuin*, *HistRzym*. ◇ 2 pl m pers byście się dowiedzieli (6). ◇ 3 pl m pers by się dowiedzieli (8). ◇ con praet 2 sg m byś się był dowiedział (1). ◇ 3 sg m by się był dowiedział (1). ◇ impers praet dowiedziáno się (4). ◇ con by się dowiedziáno (4). ◇ part praet act dowiedziąwszy się (137).

Sł stp notuje, Cn s.v. dowiaduję się, Linde XVI – XVIII w.

1. Zostać poinformowanym, otrzymać wiadomość; *comperire Mącz, Calag, Cn; scire, scitari Mącz; accipere, audire, cognoscere, discere, rescire, resciscere Cn* (448) : *OpecŻyw* 31; Kiedy łie panie dowięż [!] będzieł łie dzywował *RejFóz Q2; LibMal* 1547/ 125; *Leop* 1.Reg 16/2; *RejZwierz* 3v, 14v, 21v, 22, 38 (7); *BibRadz Num* 30/9, 13, 16; *Lefthko* czarny gdy łie dowiedział [o wtargnięciu Litwy] z *Krakówá* wyiechał *BielKron* 365, 3v, 66v, 103v, 159v (26); *Ferire aures*, *Dowiedzieć łie. Mącz* 121c, 314c, 439c, 480b; *GórnDworz* S7, Bb3, Dd2; *RejZwierz* 57; *BudNT Act* 9/30; *SkarJedn* 311; *Calag* 164a; *SkarŻyw* 189, [237], 373, 457, 493 (7); *Sromotác* to náłzá będzie łedno łię dowiedzą łudźie. *MWilkHist D; WerGość* 248; *WujNT Act* 14/6; *SarnStat* 372; *CiekPotr* 82; *CzahTr* D4v; *GosłCast* 49.

dowiedzieć się czego (142), *kogo* (1): *Xant* gdy łie thego dowiedział/ łey odefłcia łełł żáłował *BierEz* C4, B2v, F3, K P3; *OpecŻyw* 42v, 74, 145; *ForCnR* A4; abis [...] thich *Tatarow* [...] gđzielkólwiek

siie gich dowiedziawschi ysbich pogimal y polfadał *LibLeg* 10/57, 10/98, 11/41v, 95; *MurzNT Matth* 2/16; *GroicPorz* g2v; *RejWiz* 74; *Leop* 1.*Mach* 8/9, 2.*Mach* 4/33, 8/12, 12/5; *RejFig* Dd4; *RejZwierz* 18v; *BibRadz* *Gen* 35/22, *Num* 30/8, 15, 2.*Reg* 3/28, *Ier* 41/4, 1.*Mach* 7/3, 9/60, 63; Zygmnt Krol dowiedziawrzy fie tego okrucieństwa ktore Bán vczynił nád krolowymi/ pośłał poń áby go poimano *BielKron* 303v, 64, 125, 204v, 252, 379 (46); *Mącz* 372d, 373b; *ProtJałm* B2; Czego gdy fie biaległowy dowiedziály/ poczęły nárzekác ná męże ná łwe *GórnDworz* Z4v, Bb6; *HistRzym* 62; *RejPos* 249; Tufząc żeby go było [...] wymiano/ Gdyby fie tego głupstwa nań dowiedzieć miano. *HistLan* Cv; *RejZwierc* 81v, 84, 126, 135; *BudBib* 1.*Mach* 9/43, 60, 2.*Mach* 2/7, 4/33; *PaprPan* [Hh5]v; *SkarŻyw* 15, 98, 108, 356, 504 (16); *StryjKron* 472, 577; *NiemObr* 60 [2 r.], 67, 128; *GórnRozm* H; *GostGosp* 34; *Phil* Q4; *WujNT* *Luc* 9/11, 12/2, *Act* 30/30; *KmitaSpit* C4; *CzahTr* D3; O nędznico/ dowiész fie tu czego gorzého. *GosłCast* 29; *PaxLiz* C4v. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym, »dowiedzieć się ostatka«, »dowiedzieć się rzeczy pewnej«, »wszytkiego się dowiedzieć«.

dowiedzieć się o kim, o czym (104): Aż przeminał czas niebliłki/ Gdy Naktánus Krol Egiptłki: O Ezopie fie dowiedział/ A iego śmierci záłował. *BierEz* F3, Q, Qv; Gdzież TM. dowiedziawrzy fie o mnie (chocia nie znaiomym) łaskawie mie do fiebie wezwał *MiechGlab* *2; *LibLeg* 6/118 [2 r.], 7/98, 100, 10/68v; *LibMal* 1543/67v, 74, 1551/165, 165v; *MurzHist* C2v; *GliczKsiąż* G2v, H7; *GroicPorz* 11v; Gdy fie iuz dowiedzyał o niebye/ radby theż był wiedzyał o piekle. *RejWiz* A7v, A7, 158v; *Leop* A6, 2.*Mach* 12/21; *BibRadz* 2.*Mach* 12/5; Máxymilian Cefarz gdy fie dowiedzyał o Luterowym pińaniu/ pińał do Leoná Papieżá *BielKron* 193v, 17v, 20v, 52, 66, 122v (21); *HistRzym* 68; *RejPos* 113v, 193v, 213v; *HistLan* C2; Powiedáli iżby tego przełtrzegác áby fie Grekowie nie dowiedzieli o takim wołku *RejZwierc* 50, 60v, 125v; *BielSpr* 36v; A gdy fie kupcy oney kráiny dowiedzieli [*audiverunt*] o nich/ przyniešli im [...] bárzo wiele łrebrá *BudBib* 1.*Mach* 3/41; *SkarJedn* 303; O rodzáiu łwym práwdziwym dowiedział fie Moyżesz. *SkarŻyw* 478 marg, 147, 183, 225, 354, 552 (32); *StryjKron* 395, 647; *CzechEp* 292, [408]; *WerGość* 256; *ActReg* 49, 108, 115, 122; *SarnStat* 521, 633; *SkarKaz* 518a; *CiekPotr* 82. Cf Ze zdaniem dopełnieniowym.

dowiedzieć się przez co (2): Bánkánabus dowiedziawrzy fie przez iey powieść/ zábił Krolową *BielKron* 302; *NiemObr* 128.

dowiedzieć się od kogo (14): *LibMal* 1547/134v; *MurzNT Matth* 2/16; A gdy fie krol Oetá dowiedzyał od tych co vciekli/ gonil ie *BielKron* 54v, 199, 212, 380; Sunt quae ex te solo scitari volo, Mam fie nieczego od ciebie łámego dowiedzieć. *Mącz* 372d; *RejPos* 249; Obaczywrzy wielkie ich vbořtwo/ á dowiedziawrzy fie od łásiad o dobrym záchowaniu ich/ żywił ie hoynymi iálmużnámi *SkarŻyw* 413, 102, 527; *CzechEp* 292; od ktorých [ojców]/ gdy fie [Konstantynus] łprawy wřzytkiey/ dořtáteczenie przez łift dowiedziął/ ná potym ořtrożnieyřzy był *NiemObr* 128, 67.

dowiedzieć się na kogo (4): Item yeřly pobereznyczy [...] od złodzyeya czo wřyawřzy albo yawřzy go stharořczye nyepowyedzą tho ych gardla nyeodpuřnye placycz mayą gdy szya nanye dowyedzą. *MetrKor* 34/135; *BielKron* 125v; *HistLan* Cv; *ModrzBaz* 83.

dowiedzieć (się) u kogo (3): a yeřli biřcie dowiedzieli v kogo łtey czeliadzy, ze bi bil kthori a on bi łye sthego wimawial ze yey [tej czeladzi] nyema abo yze yą przedal, niechze przyyedzie kv themv

kv komv bi ya przedal *LibLeg* 10/59v; Potym krol dowiedziawfzy fie v niego otym kámieniu wezwał go przed fie *HistRzym* 68; *PudlFr* 18.

A cum inf (1): iż gdy fye dowiedzieli Sámaryą przyiąć fłowo Boże/ posłáli do nich Piotrá y Ianá *BialKat* 263v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (10), o tym (4); iż (97), że (27), co (10),jaki (3),jako (3), żeby (2), inne (11); czego (1), o kim, o czym (8), na kogo (1), od kogo (3), u kogo (1), z kogo (1)] (154): OpecŻyw 30, 67; Tu fie dowiesz czo Vrina czarna znamionuie. *FalZioł V* [2]; *BielŻyw* 150; Snadz fie dowiecie z kąd inąd Iaki fie tu ftał v nas błąd *RejZwierz* G5; *WróbŻołt* 58/14; *LibLeg* 6/117v, 118, 9/53, 10/59v, 11/49v (8); yfch od yufch omyenyonego kaczmarza zony fzyą dowyedzyala yako od syoftry, ze then tho kaczmarzs człowyeka schalonego fpyenyedzi zabill *LibMal* 1547/134v, 1546/121v, 1552/167; *RejKup* o8v; *Diar* 96; *GliczKsiąż* D4v, F8, G2v; *GroicPorz* bv; *RejWiz* 143v; *Leop Iudic* 9/47, 1.Reg 20/9, *Dan* 6/10, *Luc* 7/37, *Act* 17/13 (9); AVguftus fie dowiedział/ iż ktoś o nim mowił *RejZwierz* 16, 45, 142; *BibRadz Gen* 9/24, 1.Reg 26/3, 1.*Mach* 6/55, 2.*Mach* 12/8, *Act* 23/26 (9); Abowiem dowiedział fie tego Alexánder/ iż przed tym miefzczánie álbo pánowie Tyru walcząc s Perfy/ wyciągnęli fie ták w mocy iáko w fkárby *BielKron* 124v, 4, 20v, 55, 109v, 397 (35); *GórnDworz* D4, Q6, R3, Aa, Ff5v; *HistRzym* 31, 126; A zwálzczá iżeś fie też ty iuz iáwnie o thym dowiedział/ [...] iż fie to wśzytko wypełniło *RejPos* 209, 243v, 273v; *RejZwierc* 28, 125v, 160; *BielSpr* 25v; *BudBib* 1.Reg 23/9, 4.Reg 5/8, 2.*Esdr* 13/10, 1.*Mach* 12/50, 2.*Mach* 12/21 (8); *BudNT Luc* 7/37, *Philipp* 2/19; *CzechRozm* 77; A ná kogoby fię dowiedziano [*Qui vero vel falso profiteri ... compertus fuerit*]/ że fię w tem obłudnie obchodzi/ ábo niepobożnym rzemiosłem fię báwi/ [...] áby słuźnymi kaźniámi był karan *ModrzBaz* 83, 88v; A po dwu lećiech dowiedział fię o niey gdzie była *SkarŻyw* [237], 30, 76, 183, 441, 572 (24); *StryjKron* 472, 697, 707; *KlonŻal* A3v; Káždy fie tego bárzo łáčno dowie/ Ze Rycerz mełtwá ręká dokázuie *KochSz* C3; *GórnRozm* Dv, F2; *ActReg* 70, 121, 155, 158; *PudlFr* 18; *Phil* B4; *LatHar* 722; *WujNT Luc* 7/37, *Ioann* 11/57, *Act* 17/13, 23/27, *Philipp* 2/19 (7); *SiebRozmysł* F3v; á iż fię dowiedzieli ludzie że w ony trćinie byli oni Smocy *CzahTr* D4.

Przysłowie: Kto mowi co wie/ fwych fie win dowie *BierEz* P3.

Zwroty: »dowiedzieć się ostatka« [*szyk zmienny*] (3): *RejWiz* 37v; *PaprPan* A4v; Wiém ia ná was/ Káplani/ Medyk odpowiedział/ Y dziśem fye oštátká v Káchny dowiedział/ Ze wy nawięcéy rádźi o Bogu mówićie/ A nagorzéy/ niżli kto/ ná świećie czynićie. *PudlFr* 18.

»pewnie, zapewne się dowiedzieć« [*szyk zmienny*] (7 : 1): alyem sye ya dowyedzial pewnye ysz tho fwołyą Voyewodziną y wszithkiew zyemye tho sye sthalo *LibLeg* 9/53; *Leop* 1.Reg 20/9, 2.*Mach* 4/33; Comperi certo, Zápewnem fie dowiedział. *Mącz* 279a; *RejPos* 243v, 273v; Tego gdy fię pewnie dowiedział [*cum manifeste cognovisset*] Oniafz/ winował go *BudBib* 2.*Mach* 4/33; *SiebRozmysł* F3v.

»dowiedzieć się rzeczy pewnej« (3): *RejKup* c7v; Krol dowiedziawfzy fię rzeczy pewney [*fecit ut probaret rem*]/ mieyfce ono dawfzy ogrodzić miał zá święthe. *BibRadz* 2.*Mach* 1/34; *BudBib* 2.*Mach* 1/34.

»wszytkiego się dowiedzieć« (2): *RejZwierc* 39; Ale Krol będąc oblicźnie w Powiećie/ łáčno by się wśzytkiego dowiedział [*omnia expiscaretur*]/ á nie dałby się Stároście ofszukác *ModrzBaz* 21.

2. Zdobyć informację, wiadomość, wiedzę w wyniku pytania, badania, poszukiwania; dopytać się, wywiedzieć się, zbadać, wybadać; *conspicere, excutere, reperire, requirere, quaerere* *Mącz*; *cognoscere, discere, scire* *Cn (205)* : *LibLeg* 10/94, 11/23; *RejKup* ee6; *BierEz* D3; *MurzNT* 216; A gdy zákołátał we drzwi v wroth/ wybieżááá dzieweczka imieniem/ Rode/ áby sie dowiedziaá [ad audiendum]. *Leop Act* 12/13; *Quaerere* rem tormentis vel per tormenta, Ná mękách sie dowiedziec. *Mącz* 336a; *HistRzym* 29v; *WujNT Marc* 6/38 [2 r.]; Wywiedz sie iáko wáncos w tárgu pádnie/ Popioł y klepki/ wżák sie dowiedz fnádnie/ Cié záwżze co ná Wiślnym brzegu siedzą/ O tym powiedzą. *KlonFlis* E2v.

dowiedziec się czego (66), kogo (2) (68): od thego [więżnia] by sye lacznó dowyedziely wżithkich kasakow szkodnykow panfthwa V.C.M. *LibLeg* 9/54, 7/99v, 10/68 [2 r.] 11/85v, 142 (10); *RejJóz* L8v, M6v, O; *KromRozm III* E5v; *RejWiz* 188; *Leop* 4.Reg 7/13, 6/arg; *OrzList* d2; *RejZwierc* 67v; Wiprawa konna i wozowa Tey sie trzeba dowiedziecz od Pana Nagorłkiego *WyprKr* 121; *BielKron* 126; Vt, Caesar, nihil de eo percunctationibus reperiebamus, Nicełmy sie o nim nie mogli dowiedziec. *Mącz* 72b; Neque virgo est usquam neque ego qui illam e conspectu amisi meo, Ani sie pánnny mogę dowiedziec/ áni ya/ etc. *Mącz* 245d; *OrzQuin* O4v; *GórnDworz* X, li6v; A ták będziem miec iuz pomierzóná Wyfokosc/ któriełmy sie dowiedziec chcieli. *GrzepGeom* O, E4v, G4v, H4, Ov, Q3v; *HistRzym* 93v; *KuczbKat* 290; *RejZwierc* 112v, 125v; *BudNT Act* 23/15; *ModrzBaz* 21, 117v; *SkarJedn* 312; *Oczko* 9v; *SkarŻyw* 487; *NiemObr* 23, 63, 164; *WerKaz* 303; *ActReg* 116; *WujNT Act* 21/34, 22/24, 23/20; *SarnStat* 537; *CzahTr* C3v; *KlonFlis* D3v. Cf *dowiedziec się czego z czego; czego za czym, Ze zdaniem dopełnieniowym, Zwroty*.

dowiedziec się czego z czego (2): A ielliby sie kto pytał iáko dawno to słowo w zwyczaj do Kościoła Bożego weszło/ lácno sie thego dowiedziec s lámych tytułow kfiąg *SarnUzn* B3; *CzechEp* [389].

dowiedziec się czego za czym (1): y niech sie dowiedzą [perdiscentque *JanStat* 278] [województwie] zá prawdziwými świadectwy y dowody ceny rzeczy *SarnStat* 286.

dowiedziec się czym (1): Dowiedziawszy sie prawdziwými świadectwy y dowody/ iákie są ceny y przedawania tych rzeczy w cudzych ziemiách/ wezwawży téz ku temu do siebie. Rádziec/ [...] áby w tym nikt ószukan nie był. *SarnStat* 270.

dowiedziec się o kim, o czym (35): *MetrKor* 34/135v; y przykazalysmi yvsch wlitkim poddanim nafchim, lkoro sie dowiedzą o pewnich granyczach abi zadni nieśmial any owiecz przeganiacz any ynschich szkod zadnich czinicz *LibLeg* 10/68v, 10/66v, 115v, 11/21v, 63v, 83v, 84; *ConPiotr* 32v; *GliczKsiąż* M; *BibRadz Act* 23/20; *Mącz* 72b; *RejAp* 115v; *GórnDworz* S5v, Bb3; *HistRzym* 17v; pytaycie sie pilnie o tym dziecięciu/ á gdy sie o nim dowiecie/ wlkážcye mi téz o nim *RejPos* 35v, 225v, Ooo4v; *RejZwierc* 104, 112v; *BudNT Act* 23/15; *SkarJedn* 11; *CzechEp* 12, 54; *NiemObr* 125; *KochFr* 113; *PaprUp* K2v; *WujNT Act* 23/20, 1.Thess 3/5; tákowy kmiec zbiegły/ nie ma żadného práwá do siebie żadnému vczynic tak dlugo/ póki pan iego o mieszkaniu iego sie nie dowie *SarnStat* 657, 522. Cf *dowiedziec się o czym z czego, z kogo*.

dowiedziec się o czym z czego, z kogo (3): Niech sobie o tym kto chce/ [...] Ianá Báleufzá przeczyta: á z niego sie o tym dowie. *CzechEp* [413], 12, 56.

dowiedzieć (się) o kogo (1): A o ynłych Tatarow ktorzi tham bily wpanstwy przyacziela náfzego krolia polskiego y o poddanich yego ktore na then czas wniewolia pobrano dowiedziecz niemogly *LibLeg* 10/56.

dowiedzieć się od kogo (23): *PatKaz III* 114v; *LibLeg* 9/54, 10/121, 11/18, 24, 40; *RejFóz* G7; A gdy się od Setnika dowiedział [cognoscens (marg) cum cognovisset (-)]/ darował ciało Iosephowi *MurzNT Mar* 15/45; *Leop Iudith* 6/arg; *RejZwierz* 24v; *WyprKr* 121; Require ab aliquo, Dowiedz fie od kogo/ albo ípitay kogo *Mącz* 337a; *OrzQuin* G, O4v; *HistRzym* 49; *RejPos* Ooo4v; *RejZwierc* 83v; *SkarŻyw* 487; *CzechEp* 12; *NiemObr* 23; Pytał ich [mędrce] tajemnie/ Iżeby mu powiedzieli/ kiedy oni tę gwiazdę wyźrzeli. A gdy się od nich dowiedział/ wnetki ie odesłał/do Betlehem *ArtKanc* C13v; *ActReg* 116; *LatHar* 714; *WujNT Mar* 15/45.

dowiedzieć się przez kogo, przez co (3): *MiechGlab* 56; A po dni czterdzieści wypuścił Noe z korabiá kruká/ áby fie przezeń dowiedział co fie ná ziemi dzieie *SkarŻyw* 270; *SarnStat* 943.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: tego (12), o tym (3); co (35), fako (19), jeśli (11), iż (4), li (4), kto (3), inne (15)] (90): *OpecŻyw* 56; *ForCnR* C2; *PatKaz III* 114v; Tędy [!] [Secundus] chcąc fie dowiedzieć iestli to prawda czo o niewiešcim pogłowiú słychał, wezwał kłobie iedny dziewki *BielŻyw* 132, 157, 160; *MiechGlab* 56; yeno yze tego potrzeba vkazvye abichmi sye tego prawie dowiedziely sye yako sye ta rzecz sama włoby ma *LibLeg* 11/20v, 7/32v, 10/115v, 11/24, 63v, 155 (13); Dobiez miły Iozephie/ a dowiedz fie thego Iesliby im potrzeba/ z domu połać częgo *RejFóz* A6v; *RejKup* d8; *Diar* 35; *GliczKsiąż* M; *Leop Lev* 24/11, 3.Esdr 2/21, *Prov* 28/11, 1.Mach 10/72; Ieden rzekł/ dowiem fie ia/ kto iest *RejFig* Dd, Aa5v, Cc6; *BibRadz Num* 22/19, 1.Reg 22/3, 2.Reg 10/23, *Esth* 4/5, *Act* 15/36; *BielKron* 20v, 28v, 29, 42, 125v, 438v; Vires haereditatis excutere, Dowiedzieć fie co máyętność może wynieść. *Mącz* 339b; *OrzQuin* I3v; Dowiedz fyie czym więtsza iest Linea c.e. niż lafká e.d. *GrzepGeom* P4, Ev, F3, H3v, L4v, Ov (12); *HistRzym* 49, 125, 134; *RejPos* 193; *RejZwierc* 43, 83v, 191; *BielSpr* K7; *BudBib Esth* 4/5; *CzechRozm* A2v; *ModrzBaz* 21; zawała fášiad ich [białychłów]/ dowie fie íż robić przeštály *SkarŻyw* 413, 227, 270 [2 r.], 341, 552; *MWilKHist* I4; *NiemObr* 76, 148; *BielSjem* 24; *KochPieś* 18; *BielRozm* 9; *PaprUp* F; *ActReg* 28; *OrzJan* 25; Item, temu fádowi Duchownému należy dowiedzieć [quaerere] fie y fádzić/ które dzieci dobręgo łožá fą albo nie. *SarnStat* 214, 270, 286, 643; *SkarKaz* 38a; *CiekPotr* 64; *CzahTr* B4v, E.

Zwroty: »dostatecznie się dowiedzieć, co dostateczniejszego się dowiedzieć« [szyk zmienny] (7 : 1): *MetrKor* 34/135v; a dowyedyawfchi ízye thego doštatecznye. thi wčhitky íkodi wedlv g lyšthv náfchego nychbi themv Czaváfowy bili poddane *LibLeg* 11/142, 10/66v, 11/21v, 93v; *Diar* 55; Poštánowali Zydowie profić cię ábyś iutro wywiódł Páwłá do zgromádzienia/ iákoby fie mieli nie co o nim doštateczniey dowiedzieć [ut futuri aliquid exquisitius percunctari de illo (marg) certius inquisituri sint (-)]. *BibRadz Act* 23/20; *KuczbKat* 290; *WujNT Act* 23/20.

»dowiedzieć się jeden od drugiego« (1): Bo o przodkoch iego/ [...] iuż fie powoli może káždy dowiedzyeć ieden od drugiego *RejPos* Ooo4v.

»prawdy się dowiedzieć« [szyk zmienny] (6): íkoro ono ktho zoczy [...] ták pilnie będzie vpátrował/ áż fie wřzytkiey prawdy dowie *GórnDworz* Dd2; *HistRzym* 75, 134v; *RejPos* 241; *SkarŻyw* 478; Lecż

ia niemogąc wytrwać/ wolałam dobieżeć/ Do Praktykarzǎ prawdy/ iftney fie dowiedzieć. *PaxLiz* C3v.

»pewnie, (nic) czego pewnego się dowiedzieć« [szyk zmienny] (10 : 2): gdi syę pewnie ten Sędziak nasch o tich granyczach dowiedział pocziągnal zniektorimy livdzmy fwymy *LibLeg* 11/84, 10/68v, 11/63v, 136; *RejZwierz* 67v; A ták mużę shtëpíc á dowiedzyeć fie pewnie co to ieft zǎ wołanie *RejPos* 193; *BudNT Act* 23/16; *ModrzBaz* 117v; *NiemObr* 23; dowiém sye pewnie/ Dla czego płácze tá páni ták rzewnie. *KochPieś* 18; *WujNT Act* 21/34; *CzahTr* E.

»dostatecznej, jasnej, pewnej, prawdziwej, sprawiedliwej rzeczy się dowiedzieć« [szyk zmienny] (1 : 1 : 3 : 2 : 2): chciał yego Cz.m. fprawiedlywey rzeczy fšie dowiedziecz od tich poddanich swoych *LibLeg* 11/18, 11/19v, 135v, 138v; *Leop Act* 21/34; Krol [...] dowiedziawfzy fie pewney rzeczy/ záchował go w pokoju *BielKron* 302; *SkarŻyw* 166; *SarnStat* 943; Będzie męczon ták długo/ áż iednáko powie: Aż fie niepłochy vrząd íálfney rzeczy dowie. *KlonWor* 39.

»sprawiedliwie się dowiedzieć« (1): pital [Sędziak] poddanich naschich [...] chcącz otim sprawiedlywie sye dowiedziecz gdzie fǎ y na ktorich miefczach granycze zwieczífte tego zamkv naschego *LibLeg* 11/83v.

»dowiedzieć się wszystkiego, o wszystkich sprawach« (1 : 1): Czoż mam czynić iefzcze im o fobie nie powiem Aż fie prawie wfzytkiego iefzcze pewniey dowiem *RejJóz* M6v; A thám fie poznác/ tám fie witác/ thám fie dowiedzyeć o wfzytkich fprawach ieden drugiego. *RejPos* 225v.

Szeregi: »dowiedzieć się albo obaczyć się« [szyk 1 : 1] (2): *BibRadz* 4.Reg 10/23; A gdyby mi co pan Syrená fzeptác chciał o wierę z nim do iutrǎ ad deliberandum, áż fie obaczyfz álbo fie od kogo infzego dowiesz co tám w tym garnku pod pokrywkǎ wre *RejZwierc* 83v.

»dowiedzieć się i obliczyć« (1): Naprzod trzebǎ sye dowiedziéc y obliczyć/ íáko wielé która [figura] ma na dłużǎ y ná fzerzǎ *GrzepGeom* Ev.

»(wy)pytac i (a) dowiedzieć się« [szyk 2 : 1] (3): (Nie wierzyflli) pytay á dowiedz fie com ia ieft *Leop* 1. *Mach* 10/72; *KuczBKat* 290; Co widzac Bifkup [...] / wezwawfzy ich [chłopięta] do siebie/ á wypytafzy fie/ y dowiedziawfzy/ iz ná křztaft Ceremoniy kościelnych/ obchodźil fie Atánazyus z onymi chłopięty/ doftátiecznym pytánim y odpowíádánim: vrádzili to oni księza między fobǎ/ tych chłopiǎt iuż nie chrzćić. *NiemObr* 148.

»szukać a dowiedzieć się« (1): Szukác go [dobrego nauczyciela] á dowyedzyeć fie o nim gdzyeby był y myęfzkał. *GliczKsiǎż* M.

»dowiedzieć się a wyrozumieć« (1): Wyprawili przeto posłow, sześć [...] ku panom IchM, aby się dostatecznie dowiedzieli a jǎśniej wyrozumieli *Diar* 55.

3. Zrozumieć, wywnioskowác, uświadomić sobie, zdać sobie sprawę, zorientowác się, poznać; doznác, odczuc; przekonác się; resciscere, sentire *Mącz*; intelligere, pervenire *Cn* (76) : *BierEz* H; Nonne scient [...] A zǎż fie niedowiedzǎ wfzytci ktorzy zle czyniǎ *WróbŻolt* 52/5, 52/5; Iuż małz miłofćiwy krolu czoc fie won czas fniło Iuż fie dowiesz nie omylnie wfzytkoć fie fpełniło *RejJóz* L6v; *RejKup* b3v; *Leop* Is 9/9; *BibRadz Ez* 38/14; *CzechEp* 192; A ten/ niech cię znam/ tedy fie dowiewa [twojej gospody]: lam/ pry/ ieft koźiel: idźze fǎpác do chlewǎ. *KochFr* 47; *WujNT Ioann* 23/7; *SapEpit* Bv.

dowiedzieć się czego (15): *WróbŻółt* R3; *RejJóz* D5, G4v; *RejWiz* 132v; *OrzList* gv; *BibRadz* Act 23/27; Ten ná ten čás chcąc fie dowiedzyeć możności bogow/ prosiwłzy ich ná cześć/ vwárzył prze nie lyná swoiego áby iedli *BielKron* 21; *KochPs* 180; *KochFr* 46; *WerGośc* 214. Cf *dowiedzieć się czego przez co, Ze zdaniem*.

dowiedzieć się czego przez co (1): iuż żadny znas niemoże małżeństwá złámác/ bo fie thego dowiemy przes tę kółzulę. *HistRzym* 107.

dowiedzieć się o czym (4): Dayże mi [Boże] fie dowiedzyeć o swey wielmożności *RejWiz* 108; *ModrzBaz* 85; *WujNT Luc* 2/17, *Ioann* 7/17.

dowiedzieć się z czego (4), *z kogo* (1): *RejZwierz* 11v; *CzechRozm* A6v; *NiemObr* 72; Inádnie fię tego [szkodliwości pijaństwa] dowiedzieć możem z łamych siebie *WerGośc* 214; A to byli tácy mocarze (iáko fię możelz Inádnie dowiedzieć z Bibliey y z Hiłtoryey) że fię ze lwy [...] bijáli. *WerGośc* 257.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: tego (4); *że* (14), *iże* (9), *co* (8), *jesli* (3), *aby* (2), *jako* (2), *inne* (7)] (45): Bandzieíf thesz zandal dowyedzyawłzy się kthore rzeczy są nam przes Soboczłkiego obyeczany *LibLeg* 7/103v, 11/40; *RejJóz* P5; *KromRozm II* t3; iuż fie dowiedzyano/ Iżes ty nic nie winien *RejWiz* 121; okażę swą chwałę/ z kąd fie dowiedzą Egipcycanie zem ia iest Pan. *BibRadz Ex* 14/4, *Gen* 18/21, *Ier* 16/21, *Ez* 25/5, *Ioel* 3/17, *Zach* 6/15 (15); *BielKron* 6, 63, 237v; me abs te immerito accusatum postmodum rescisces, Dowiesz fie potym zes fie niewinnie ná mię skárzył. *Mącz* 373b, 382d; dowiedzmy sye co zá Figury iest/ álbo co zá postáwá iest Krzyżá tego *OrzQuin* M4, G, Yv [2 r.]; Lacwie się dowiész/ gdzie tákie niesnáfki w wykłádzie písmá sá *BiałKat* 118v; iż też przełuchawłszy go dowiem fie ktho miedzy wámi prawdę powieda. *RejZwierc* 49v, 2, 104, 160; *BudBib 4.Reg* 19/19; Czytaycie kroniki wálze/ dowiedzcie się/ iáko wiele [...] fłkod y mordowánia w ziemiách Podolńkich [...] czynili odmięnni Wołofzy *BiałKaz* H4; *CzechRozm* A6v; *KochPs* 169; *NiemObr* 72, 78; *KochFr* 118; Kiedy prósbá v Oycá twa máłéy iest cény/ Iesli moia ważnieyza/ wnetze sye dowiemy. *ZawJeft* 42; *GostGosp* 100; *WujNT Ioann* 7/ 17; *PowodPr* [86].

Zwroty: »pewnie się dowiedzieć« [szyk zmienny] (3): *RejKup* h3v; Iuż wiemy że iest [dusza] wieczna á vmrzeć nie może/ Ale fie pewniey dowiesz nędzniku nieboże. *RejWiz* 121v; *RejPos* 310.

»pewnej rzeczy się dowiedzieć« (1): Ia nic nietwirdzę/ ále mi ty powiész/ Kiedy fię téż sam pewney rzeczy dowiész. *KochFr* 46.

Szeregi: »dowiedzieć się i nauczyć się« (1): Iesliże tedy Arcybiskup z Biskupy swymi czego niewieć/ álbo nieumié sam przez sye/ łatwie sye dowie y náuczy/ od tego Piotrá Rzymłkiego *OrzQuin* G.

»obaczyć i dowiedzieć się« (1): Ale ktorzy czytáią/ Inádnie obaczyć/ y dowiedzieć fię mogą/ o iákich wstáwách [...] Lukáfz s. mowi *NiemObr* 78.

W przen (1) : A wlytki drzewá polne dowiedzą fię [sient]/ iż ia ktery iestem Pan poniżyłem drzewo wyłokie *BibRadz Ez* 17/24.

Synonimy: 1. *doznać, poznać, usłyszeć, zrozumieć*; 2. *doświadczyć, nauczyć się, obaczyć, poszukać, poznać, spytać, wysledzić, zbadać, znaleźć*; 3. *zrozumieć*.

Formacje pochodne cf WIEDZIEĆ SIĘ.

Cf **DOWIEDZENIE**